Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXX № 28 (3543) Варшава, 13 липня 2025 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Григорія Сподарика

XV Дні українського театру в Ольштині. с. 9-11

У Кошаліні створено мурал з елементом акції «Вісла». с. 3

Успіх гурту з Підляшшя на фестивалі в Казимежі: «Добрина» із Золотою Баштою. с. 8

ISSN 027-8254
28
9 770027 825252

eprasa.pl afaeaa4997

Григорій СПОДАРИК

На крок ближче до створення секретаріату для представників меншин Спільної комісії

Комісія у справах національних й етнічних меншин Сейму РП провела перше читання законопроєкту про внесення змін до закону про національні та етнічні меншини.

Прінтскрін з відео засідання

Проєкт передбачає створення в структурі Канцелярії Сейму організаційної одиниці, яка надаватиме змістовну, організаційну та правову підтримку представникам меншин, що діють у Спільній комісії. Законопроєкт було прийнято одностайно. Доповідачкою на наступному етапі роботи стала депутатка Моніка Роса.

Фінансування має надходити з державного бюджету і передбачає, зокрема, допомогу експертів, офісне приміщення та юридичне обслуговування. Як підкреслила депутатка Барбара Окула, ініціатива є відповіддю на багаторічні заклики меншин та має на меті посилити їхній голос у діалозі з урядом. Проєкт здобув повну підтримку маршалка Сейму.

Співголова Спільної комісії з боку меншин Григорій Купріянович висловив цілковиту підтримку законопроєкту. Як він наголосив, представники меншин у комісії представляють різні частини Польщі, працюють на громадських засадах і не мають власної організаційної інфраструктури. Натомість навів приклад Спільної комісії уряду та органів місцевого самоврядування, де обидві сторони мають свої структури, офіси та фахівців. У випадку меншин такої підтримки немає.

«Усі завдання – оформлення документів, проведення зустрічей, листування – ми виконуємо самі після робочих годин у рамах громадської діяльності», – розповів співголова. Він підкреслив, що відсутність секретаріату обмежує діяльність комісії не через брак бажання працювати, а через відсутність часу, людей та ресурсів. Члени комісії повинні самостійно аналізувати законопроєкти, хоча не є юристами. Найчастіше підтримку вони отримують неформально – від знайомих чи громадських радників.

«Створення секретаріату – це не розкіш, а необхідна умова для ефективної роботи комісії та гідного представлення меншин у Польщі. Коли спільнота втрачає свою ідентичність – це шкода не тільки для культурної спадщини Республіки Польща, а й для всієї Європи, всього людства», – наголосив Григорій Купріянович.

Другий представник української меншини у комісії Петро Федусьо також подякував за ініціативу і звернув увагу на те, що йдеться не лише про офіс, де надсилатимуть мейли та відповідатимуть на телефонні дзвінки, а насамперед про фахову підтримку.

«Нам найбільше бракує змістовної допомоги. Уся робота комісії на 99,9% лягає на плечі Григорія Купріяновича», – зазначив він.

Свої застереження висловив віцеголова комісії Войцех Зубовський («ПіС»), який вважає, що таку підтримку має забезпечувати Міністерство внутрішніх справ і адміністрації, де працюють люди, які мають постійний контакт з меншинами.

«Таке рішення мало б сенс, якби в комісії працювали депутати», – оцінив ситуацію він.

Протилежну думку висловив депутат Ярослав Селін («ПіС»), котрий запевнив, що підтримає законопроєкт. Спираючись на досвід роботи в комісії та як колишній міністр культури, він зауважив:

«Меншини часто не мали належних інструментів для підготовки до засідань. На цих засіданнях справді відбувається конфлікт між урядовою адміністрацією та представниками меншин».

Він також зазначив, що функціонування секретаріату в урядових структурах може обмежити автономію представників меншин, тому необхідна його незалежність. Як приклад навів діяльність Польського офісу (Biuro Polonijne) в Сенаті, який функціонує поряд із діяльністю МЗС, попри формальну відповідальність міністерства.

Під час обговорення знову згадали про «звіт відкриття», який меншинні середовища подали маршалкові Сейму понад рік тому. У ньому зазначено потребу створення постійного, незалежного секретаріату у Варшаві. Депутати та представники меншин наголосили, що справа не у відсутності довіри до МВСіА, а у потребі аналізу питань з незалежної, позаурядової перспективи. Безпартійний депутат Адам Ґомола підкреслив:

«Конфлікти інтересів між урядом і меншинами траплялися та будуть траплятися завжди. Це природно. Тому незалежність меншини є ключовою. І в цьому контексті саме Сейм є найкращим місцем для впровадження такого рішення».

У ході дискусії було підкреслено, що нинішня постанова – це лише перший крок. Після 20 років дії закону про меншини необхідна його комплексна реформа, адже змінюється технологічна, соціальна й правова реальність. Змінюються також очікування щодо державної політики у сфері підтримки меншин. Спільна комісія вже розпочала підготовку в цьому напрямі. ●

eprasa.pl afaeaa4997

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

У Кошаліні створено мурал з елементом акції «Вісла»

Дерево, гілки якого утворюють мапу Польщі, і птахи, що символізують перших мешканців повоєнного Кошаліна, – так виглядає мурал «Szli na Zachód – Osadnicy» (Йшли на захід – поселенці), присвячений кошалінським піонерам – першим післявоєнним мешканцям міста, які приїхали сюди з різних куточків Польщі та «східних кресів». Мурал з'явився з нагоди 80-річчя польського Кошаліна, тобто йдеться про період від 1945 року до сьогодення. Своє місце на стінописі отримали й українці, виселені внаслідок акції «Вісла».

Декому мурал подобається. Однак у більшості представників української спільноти він породжує контроверсійні відчуття, оскільки українських виселенців, яких польська комуністична влада в 1947 році насильно вивезла на Помор'я, ставлять поряд з тими, хто приїхав туди у 1945 році, щоб будувати для себе краще повоєнне життя. Серед українців питання викликає не до кінця продуманий проєкт, а також напис, що супроводжує мурал: «Przybyliśmy z różnych stron, by tu zbudować polski dom» (Ми прибули з різних сторін, щоб збудувати тут польський дім).

Урочисте відкриття муралу, розміщеного на вул. Згоди 3-11, завершило ювілейні святкування, яке організувало у місті Товариство друзів Кошаліна. Стінопис став мистецькою формою вшанування історії заселення «відзисканих» земель і даниною мужності, рішучості та праці тих, хто від основ розбудовував Кошалін після війни. На муралі зображено дерево, крона якого відтворює контури кордонів Польщі, а там, де на мапі міститься Кошалін, намальовано гніздо та птахів, що символізують перших мешканців повоєнного міста, тобто так званих піонерів.

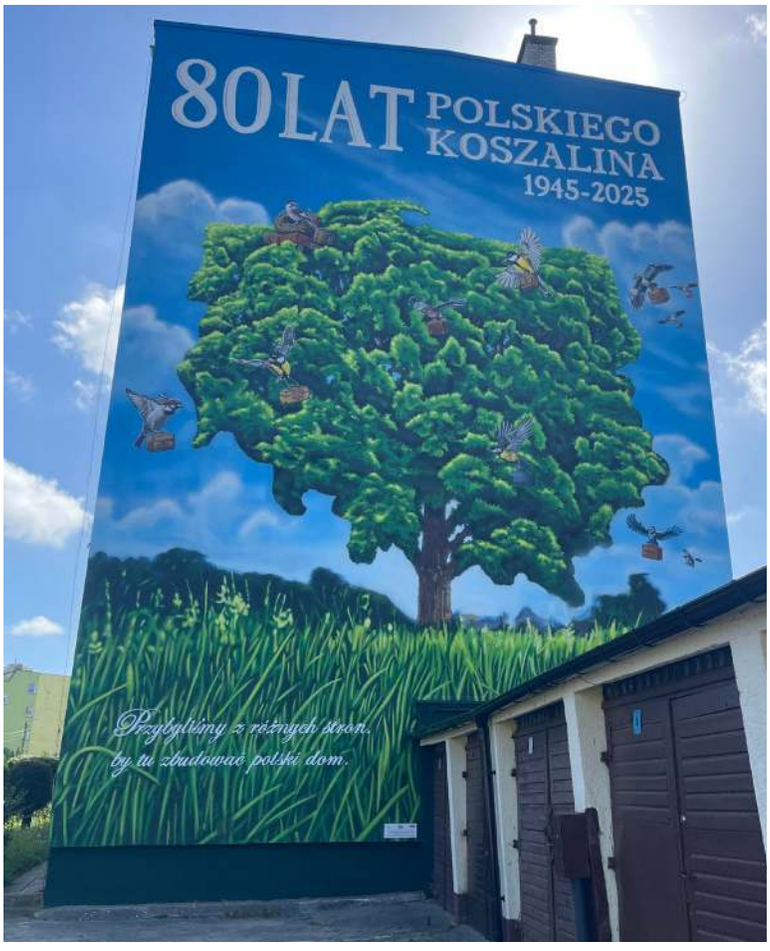

Божена Качмарек, голова Товариства друзів Кошаліна та ініціаторка проєкту, поділилася з Радіо Кошалін своїми враженнями від результату.

– Це повинна бути візитівка нашого міста, – сказала вона, додаючи, що птахи вже вписались на постійно в його імідж. – Є соколи, зображені на будинку Міської теплової мережі (пол. MEC), «Птахи» Хасіора, а тепер і наші мандрівні птахи, які прилетіли сюди, щоб побудувати наш дім у Кошаліні.

До тих «птахів» у 1947 році долучили українців. Однак польським мешканцям міста слід пам'ятати, що українських переселенців сюди виселено насильно, а свій дім вони залишили в Бескидах. Лише їхні наступні покоління будують тут свій дім. ●

eprasa.pl afaeaa4997

Зустріч старґардської громади з гостями із Сумщини

У Старґарді триває візит групи дітей та молоді з Конотопа Сумської області. В програмі передбачено дві зустрічі юних гостей з українською громадою міста. Першу було заплановано на понеділок, 7 липня, в Культурному центрі залізничників у Старґарді. Другу – на 13 липня біля греко-католицького храму одразу після недільної літургії. Початок – 11:30.

Діячі гуртка ОУП у Старґарді запрошують до участі в події на своїй фейсбук-сторінці та просять про підтримку в її організації: «Дуже просимо Вас про допомогу в підготовці почастунку для гостей. Велике прохання до наших Пань про пляцки, випічку, ласощі».

Зустріч організовує спільно гурток ОУП та греко-католицька парафія. За нагоди додамо, що місцева громада збирає гроші на авто для захисників 68-ї бригади. Про це ми вже згадували в нашому тижневику. На сьогодні спільно зібрали приблизно 70% від необхідних коштів на купівлю та перевезення машини з-за кордону до Польщі, а потім в Україну. Лишилося 30%. Гурток ОУП у Старґарді просить про подальшу підтримку. Гроші можна надіслати на рахунок.

Parafia Greckokatolicka P.W. Św. Jozafata Męczennika
07 1940 1076 3014 2958 0000 0000
Dopisek/Дописка: «Pomoc dla Ukrainy»
Підтримка можлива також за допомогою аплікації BLIK:
602572712 або 603440467

А може, спеціальність «Історія і культура України»?

8 липня, вже після закриття цього номера тижневика, матуристи, тобто випускники середніх шкіл у Польщі, дізналися про результати іспитів на атестат зрілості.

Для тих, хто планує продовжувати навчання, триває набір у вищі навчальні заклади. Тому ми вирішили написати про одну з нових спеціальностей, якої, напевно, не було раніше в польських університетах.

З 2025/2026 навчального року на факультеті історичних наук Університету Миколая Коперника в Торуні буде відкрита спеціальність «Історія і культура України». Мета – розширити спектр дослідницьких і навчальних можливостей, зокрема дозволити краще зрозуміти українську історію та культуру.

Як написано про спеціальність у буклеті, це ідеальний вибір для студентів і студенток, які цікавляться Східною Європою, міжнародними відносинами чи планують кар'єру в інституціях, що співпрацюють з Україною. А також – «для осіб українського походження або тих, хто володіє українською мовою, для яких нова дисципліна – це можливість цікавої освіти та поглиблення власної культурної ідентичності».

Дізнатися більше можна на факультеті історичних наук Університету Миколая Коперника в Торуні (ul. W. Bojarskiego 1), електронна адреса: historia@umk.pl.

Під час атаки на Київ пошкоджено будівлю польського посольства

Щонайменше 23 особи отримали поранення в результаті масованих російських авіаударів по Києву з 3 на 4 липня. Про це повідомляє місцева влада. Також пошкоджено залізничну інфраструктуру та житлові будівлі.

Міністр закордонних справ Радослав Сікорський розповів, що через «масований рашистський напад» була пошкоджена й будівля консульського відділу Посольства Польщі в Києві.

«Я щойно розмовляв з послом Лукасевичем – всі живі та здорові, – повідомив міністр у соціальних мережах, додавши наприкінці. – Україні терміново потрібні засоби протиповітряної оборони».

Зміни у вивченні другої сучасної іноземної мови в школах

Хоча учні вже кілька тижнів перебувають на канікулах, ми на деякий час повернемося до питання освіти у зв'язку з тим, що 2 липня набуло чинності розпорядження міністра освіти від 13 червня 2025 року щодо внесення змін до положення про оцінювання, класифікацію та просування учнів і слухачів у державних школах.

«Раніше для учнів національних меншин у VII та VIII класах початкової школи виділяли 3 години на тиждень на вивчення мови національної меншини, мови етнічної меншини та регіональної мови як додаткової. Крім того, вони вивчали сучасну іноземну мову 3 години на тиждень та другу сучасну іноземну мову або латину – 2 години на тиждень», – читаємо на фейсбук-сторінці сайту osvita.pl.

Згідно з розпорядженням, з 2025/2026 навчального року учні VII та VIII класів початкової школи, які вивчають мову національної меншини, мову етнічної меншини або регіональну мову, можуть бути звільнені від другої сучасної іноземної мови або латини.

Звільнення відбуватиметься за заявою батьків. У цьому році її необхідно подати не пізніше 31 липня.

«Дезінфекція» після закриття російського консульства у Кракові

30 червня біля будівлі консульства російської федерації у Кракові, що розташоване на вулиці Біскупя 7, відбулася акція «Прибирання після диверсантів і пропаганди».

Організатори запросили учасників до спільного «прибирання» та «дезінфекції» території навколо будівлі консульства як символічного жесту очищення простору від впливу ворожої пропаганди.

«російські консульства протягом багатьох років були символом пропаганди, дезінформації та осередками агентурної діяльності. Сьогодні, коли вже друге російське консульство у Польщі закрито за рішенням міністра закордонних справ Радослава Сікорського, ми збираємось, аби зробити символічні прибирання та дезінфекцію після пропаганди та брехні», – написали на сторінці події у фейсбуці організатори.

Нагадаємо, що російській федерації довелося залишити будівлю на вулиці Біскупя за наказом глави МЗС Польщі Радослава Сікорського. Міністр відкликав свою згоду на діяльність консульства одразу після того, як стало відомо, що російські служби були причетні до підпалу Торгового комплексу на вулиці Маривільській у Варшаві, який згорів 12 травня.

Додамо, що мешканці Кракова, зокрема українці, які проживають у місті, закликали до рішення закрити консульство росії з початку російського вторгнення в Україну.

eprasa.pl afaeaa4997

Чергові «Українські книжкові полички» у Польщі

30 червня Громадська бібліотека міста Рибник, 17 червня Міська громадська бібліотека Юліуша Словацького в Тарнові, а місяцем раніше Сілезька воєводська бібліотека міста Катовиці – це чергові місця у Польщі, де з'явилися «Українські книжкові полички».

У рамах проєкту в бібліотеки, культурні центри, навчальні заклади та інші публічні простори передають добірку української літератури – художньої та науково-популярної, дитячої та дорослої, оригінальної та перекладної з різних мов.

Завдяки цій ініціативі вже понад 55 тисяч книжок потрапило на понад 230 українських книжкових поличок у більше ніж 50 країнах світу та штаб-квартирі ЮНЕСКО.

У Польщі проєкт має на меті не тільки популяризувати українську культуру чи зміцнити міжкультурні зв'язки, а покликаний теж підтримати громаду українців у різних містах їхнього проживання.

У відкритті «полички» у Катовицях взяли участь, зокрема, голова місцевого гуртка ОУП Іван Зрада та його заступник Петро Кормило (на фото).

Проєкт «Українські книжкові полички» реалізується під патронатом першої леді України Олени Зеленської. Ініціативу підтримують Міністерство закордонних справ України, Міністерство культури та інформаційної політики, Український інститут книги та українські видавництва.

Фото з фейсбук-сторінки гуртка ОУП у Катовицях

Про що говорили на засіданні Спільної комісії уряду та нацменшин?

Під час червневого засідання Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин (СКУіНіЕМ) було призначено склад робочої групи для підготовки проєкту змін до закону про нацменшини. Згідно з домовленостями співголів комісії Томаша Шиманського та Григорія Купріяновича, команда складатиметься з десяти постійних членів – по п'ять від меншини та уряду. До складу робочої групи увійшли, серед інших, два представники від української меншини – Григорій Купріянович та Петро Федусьо.

Узгоджено, що зустрічі проводитимуться приблизно кожні два місяці. Першу заплановано на вересень цього року.

Під час засідання представлено теж інформацію про роботу над проєктом державного бюджету на 2026 рік та

обсяг коштів, які ґрантодавець (Міністерство внутрішніх справ та адміністрації) запланував на наступний рік.

Зустріч відвідали, зокрема, представники Міністерства культури та національної спадщини, які говорили про передумови реформи суспільних медіа. Члени меншинних організацій дізналися також про роботу над відповіддю уряду на підготовлений наприкінці 2023 року меншинною частиною СКУіНіЕМ «Початковий баланс», де зазначено найважливіші проблеми, з якими в різних сферах стикаються меншини.

Було представлено зміни до регламенту Спільної комісії, інформацію про діяльність постійної групи СКУіНіЕМ з питань освіти, яка діє від 2024 року.

Перейшовши до передбаченого в плані засідання пункту «Різні питання», учасники зустрічі порушили проблеми, що стосуються української, зокрема лемківської, меншини. Обговорили проблему відсутності представників держави у відзначенні історичних подій, важливих для української спільноти, наприклад, на кладовищі у Сагрині, а також питання ексгумації українських жертв польсько-українського конфлікту на території Польщі.

Своєю чергою представники лемківських організацій розповіли про свої зауваги й побоювання щодо встановлення оглядової вежі на вершині святої гори Явір та створення освітньої стежки, присвяченої барським конфедератам. Про цю проблему на шпальтах тижневика вже опубліковано кілька статей. Ситуацію на засіданні СКУіНіЕМ описали зокрема представник лемківської громади Стефан Дудра та голова ОУП Мирослав Скірка. На поставлені питання відповідала, зокрема, війт ґміни Устя-Ґорлицьке та лісничий, котрий запропонував ідею поставити вежу на горі.

Ще одна проблема, на якій наголошували представники української громади, – це кампанія щодо фальсифікації документів, сайтів та профілів у фейсбуці українських організацій у Польщі та їхніх членів.

Насамкінець було обговорено питання святкування ювілеїв: 20-ї річниці прийняття закону «Про національні й етнічні меншини та регіональні мови» від 6 січня 2005 року й 20-ї річниці СКУіНіЕМ.

Наступне засідання Спільної комісії відбудеться в рамах конференції, запланованої на 23-24 вересня в Ополі під назвою «Конгрес з питань меншин. Національні й етнічні меншини в Польщі та Європі – суспільство, політика, держава». Засідання заплановано на 23 вересня.

Фото з сайту gov.pl

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl afaeaa4997

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

Це може бути найважче літо для захисту України

Останні кілька місяців були особливо важкими для України. росія постійно використовує свою перевагу і веде наступальні дії. російська армія високою ціною окупує все більше квадратних кілометрів української території. Незважаючи на це, вона не в змозі прорвати фронт і досягти значного успіху.

За відсутності вражаючих успіхів на полі бою росія відповідає у своїй традиційній манері, посилюючи терор проти мешканців українських міст. Атаки з використанням безпілотників та ракет є щоденною реальністю для українців. Але багатьох з них більше турбує те, що відбувається з міжнародною підтримкою України, насамперед з боку Сполучених Штатів.

Тиждень турбулентності

Наприкінці червня в Гаазі відбувся саміт НАТО, який приніс не найгірші результати для України, звісно, враховуючи поточну ситуацію, і насамперед позицію Вашингтона.

У короткому підсумковому документі НАТО заявило, що росія – це «довгострокова загроза для євроатлантичної безпеки». Також було підтверджено подальшу військову допомогу Україні від союзників, хоча у нинішній ситуації це не стосується Сполучених Штатів.

На саміті також відбулася зустріч Трампа та Зеленського. Обидві сторони оцінили переговори президентів на «добре». Президент України порушив питання поставок систем та ракет Patriot. На підсумковій пресконференції кореспондентка Української служби BBC Мирослава Пеца запитала американського президента, чи готові США продавати Києву системи ППО Patriot.

– Україна справді хоче мати протиракетні ракети, «Патріоти». Ми подивимося, чи зможемо зробити деякі з них доступними. Їх дуже складно отримати. Нам вони також потрібні. Ми постачаємо їх Ізраїлю, і вони дуже ефективні, складно повірити, наскільки вони ефективні, – відповів Трамп.

І така реакція, хоча її доволі непросто інтерпретувати однозначно, все ж таки дала певну надію. Ще більшою несподіванкою стало рішення Пентагону менш ніж через тиждень призупинити військову допомогу Україні, про яку було домовлено за часів президентства Джо Байдена.

Невдовзі стало зрозуміло, що рішення про призупинення американської допомоги, зокрема тієї, яка вже була в дорозі, здивувало багатьох у самому Вашингтоні. Офіційною причиною рішення Міністерства оборони США були побоювання щодо скорочення запасів американської зброї.

В Україні багато експертів розцінили це як продовження політики тиску на Україну, а не росію, піти на поступки. Вони звертають увагу на небажання керівника Пентагону Піта Геґсета продовжити допомогу Україні. Тут можна згадати, що на початку березня США вже ненадовго призупиняли військову допомогу Україні. Однак це здається надто спрощеним баченням.

У США коментатори насамперед звернули увагу на заступника міністра оборони з питань політики Елбріджа Колбі. Його погляди відомі давно. Він наголошує на необхідності переорієнтувати зовнішню політику та зосередитись на протистоянні зростаючій могутності Китаю. А для цього також необхідно зосередити військові засоби. Це не означає, що Колбі є прихильником повної відмови від України і її здачі кремлю. На його думку, Європа повинна взяти на себе військову підтримку України. Але ж питання в тому, що Європа наразі не має таких можливостей.

Призупинення поставок у особливо складний для України час

Якщо не брати до уваги політичний характер цього рішення, воно означає, перш за все, послаблення обороноздатності України.

На фронті триває «літня» фаза російського наступу. кремль, який місяцями імітував «мирні ініціативи» у переговорах з Вашингтоном, насправді посилює військові дії. путін переконаний, що він все ще здатний перемогти або підкорити Україну силою зброї.

Серед призупиненої американської допомоги є 155-мм артилерійські боєприпаси. Відсутність цієї зброї має прямий негативний вплив на українських солдатів на фронті.

– Це дуже погана новина для України, адже 155-мм боєприпаси досі є одним з основних засобів ведення бойових дій. У нас і так були деякі проблеми до цього моменту. Так, Європа збільшує поставки цього типу боєприпасів, у нас є власне виробництво, але цього все одно недостатньо, щоб повністю замінити американську допомогу, – наголосив в коментарі для видання «Ґазета Виборча» Михайло Самусь, військовий експерт та директор аналітичної платформи New Geopolitics Research Network.

Ситуація на фронті дуже складна для українських військ. росія наступає на різних напрямках, але основні є в Донецької області. Найважчі бої досі тривають навколо Покровська, а російські війська майже досягли кордону з Дніпропетровською областю.

Згідно зі звітами Генерального штабу ЗСУ та інформацією, що надходить від українських військових, частково вдалось стабілізувати ситуацію на півночі Сумської області, де росіянам цього року вдалося створили плацдарм.

Такі інтенсивні дії росії на фронті можуть тривати щонайменше до осені. росія намагається використати свою перевагу та одночасне послаблення обороноздатності України.

Однак українські війська не лише тримають оборону, а й здійснюють повітряні атаки в тилу, зокрема в глибині російської федерації. Нещодавно українській армії вдалося ліквідувати кількох високопоставлених російських командирів та завдати ударів по об'єктах оборонної промисловості, розташованих далеко від фронту.

Авіанальоти на українські міста

Ситуація складна не лише на передовій, а й для українських мирних жителів. В останні місяці росія значно посилила удари безпілотників та ракет по українських містах. Десятки людей загинули у своїх будинках та квартирах, сотні отримали поранення.

3 червня рекордно зросла кількість ударів по українських містах за кількістю безпілотників. Одна з найбільших російських атак за останній час розпочалася ввечері 3 липня і тривала до ранку наступного дня. росіяни використали 539 ударних БпЛА типу «шахед» і безпілотників-імітаторів різних типів (з них понад 330 – «шахеди»). Головною ціллю був насамперед Київ.

Найбільші та найважчі атаки мають комбінований характер, тобто разом із безпілотниками проти українців також запускаються крилаті, балістичні та гіперзвукові ракети.

eprasa.pl afaeaa4997

У період 3-4 липня росія, окрім безпілотників, також застосувала 1 аеробалістичну ракету Х-47 М2 «Кинджал», 6 балістичних ракет Іскандер-М/KN-23 та 4 крилаті ракети Іскандер-К.

Українська протиповітряна оборона може боротися з балістичними та гіперзвуковими («Кинджал») ракетами лише за допомогою американських систем Patriot.

– У нас просто немає фізично інших засобів. Бо європейські системи SAMP/T та боєприпаси до них виробляються дуже повільно, – каже Самусь.

Проблеми підтверджує той факт, що Україна ледве отримала 1-2 комплекси SAMP/T від Франції та Італії. Тому замінити «Петріоти» насправді нічим.

– Це означає, якщо у нас не буде «Петріотів», росія зможе спокійно атакувати Київ, та й фактично будь-яке місто, балістичними ракетами, корейськими чи власними «Іскандерами», адже хоча «Іскандер» має дальність 500 кілометрів, вся територія України знаходиться в зоні дії «Кинжалів». Тому ситуація дуже складна і ставить Україну у дуже скрутне становище, – наголошує експерт.

Інвестиції в український захист можуть допомогти самій Європі

Але проблема не обмежується лише Україною і створює також ризики для оборони європейських країн. Без обладнання з США європейська оборона не здатна самостійно впоратися з потенційними викликами.

За словами Михайла Самуся, така ситуація пов'язана з вибором самих європейських країн, зокрема Польщі, які купують американську зброю, замість того, щоб інвестувати та розвивати європейське виробництво. Тим більше, що в нинішній ситуації невідомо, чи можуть європейські партнери на 100% довіряти американській адміністрації в питаннях поставок американської зброї.

За словами Самуся, щоб змінити це, Європа повинна подолати проблеми, пов'язані з власним виробництвом озброєнь: йдеться про відсутність консолідованої позиції, розпорошення фінансових ресурсів та фрагментацію оборонної промисловості.

На думку таких експертів, як Юрій Касьянов, рішенням як для України, так і для її європейських партнерів може бути тісніша співпраця у виробництві різних типів елементів протиповітряної оборони. Касьянов – військовий, який також роками спеціалізується на використанні та виробництві безпілотників.

Війна в Україні наразі є найбільшим випробувальним полігоном як для росії, яка вдосконалює різні види зброї повітряного нападу, так і для України, яка захищається. Але власне озброєння випробовують також західні компанії, які намагаються створювати засоби оборони. Багато спільних українсько-європейських проєктів у сфері оборонних технологій вже діють, але потрібно більше.

– Загроза від ударних безпілотників зростає в усьому світі. Я вважаю, що Європа менш захищена, ніж Україна, яка воює. І якщо, не дай Боже, буде війна між НАТО та росією, ви дуже постраждаєте від таких атак, – наголосив Касьянов у коментарі для «Ґазети Виборчої».

За його оцінками, розробка дешевої ракетної системи боротьби з безпілотниками вимагатиме кількох мільйонів доларів та команди з приблизно 50 осіб, яка працюватиме півтора року. Технології відомі та доступні вже давно, тому немає потреби нічого винаходити.

США: не все втрачено?

Вже 3 липня, коли США призупинили постачання зброї Україні, Трамп провів чергову телефонну розмову з путіним. кремль повідомив, що російський лідер сказав американському президенту, що росія готова до мирних переговорів, але водночас не зацікавлена у припиненні вогню. путін наголосив, що «росія досягне своїх цілей» в Україні.

Трамп не приховував свого розчарування розмовою, яка, на його думку, не дала жодних результатів. У спілкуванні з журналістами він заявив, що розглядає можливість запровадження нових санкцій проти росії і нібито повідомив про це путіну: «Думаю, що він переживає через санкції».

Ще до розмови Трампа з путіним сенатор США Ліндсі Грем оголосив в ефірі американського телебачення, що президент США дав зелене світло законопроєкту про посилення санкцій проти росії. Законопроєкт може бути розглянутий 7 липня. Однак навіть його прийняття не означатиме автоматично запровадження санкцій проти росії. Рішення щодо цього має ухвалити сам президент США.

Після розмови з путіним Трамп 4 липня поспілкувався із Зеленським.

– У нас була хороша розмова, ми говорили про різні речі. Це була дуже добра розмова, стратегічна. Я казав вам, що я був дуже незадоволений розмовою з президентом путіним. Здається, він хоче йти до кінця, просто продовжувати вбивати людей, це не веде до добра, – сказав пізніше Трамп журналістам.

У свою чергу президент України у вечірньому зверненні 5 липня підкреслив, що розмова з президентом США днем раніше була «найкращою і найпродуктивнішою» за весь час спілкування.

– Ми обговорили і тематику ППО. Я вдячний за готовність допомагати. Саме Patriot – ключ до захисту від балістики, – підкреслив Зеленський і додав, що темою розмови були також «кілька інших важливих питань», якими повинні зайнятись у найближчому часі команди двох країн.

Відомо, що європейські партнери України також намагаються вплинути на зміну позиції США щодо України. Канцлер Німеччини Фрідріх Мерц підтвердив, що Німеччина веде переговори з США щодо закупівлі додаткових систем та ракет Patriot для України.

Тиск на Трампа і яке відношення до цього має Китай?

4 липня газета The New York Post, яку часто називають улюбленою газетою Трампа, опублікувала редакційну колонку із закликом збільшити оборонну підтримку України.

Журналісти зазначили, що під час останньої розмови з Трампом путін вкотре наголосив, що має намір вести війну до усунення «корінних причин». Видання вважає, що, на думку путіна, ці причини лежать в самому «існуванні України».

Журналісти запитали Трампа, навіщо ми «погрожуємо її [Україну] покинути?» Підкреслили, що всупереч фальшивим переконанням допомога Україні аж ніяк не послаблює Сполучені Штати. росія – ніяка не «економічна наддержава», а «помираюча терористична держава».

«путін готовий лити кров свого народу в останній боротьбі за імперію. Якщо ми дозволимо йому досягти успіху, це не лише загрожуватиме Європі. Це покаже Китаю, що наші союзи нестійкі», – підкреслюється у редакційній статті.

Тим часом ЗМІ повідомили, що всупереч офіційній позиції Китаю, який стверджує, що він зберігає нейтральність стосовно війни в Україні, міністр закордонних справ Китаю Ван Ї сказав главі дипломатії Європейського Союзу Каї Каллас, що його країна «не може дозволити собі» поразки росії у війні в Україні. ●

eprasa.pl afaeaa4997

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото з архіву ансамблю

Успіх гурту з Підляшшя на фестивалі в Казимежі: «Добрина» із Золотою Баштою

Це найважливіший фольклорний конкурс у Польщі. 27-29 червня у Казимежі над Віслою проходив Загальнопольський фестиваль капел та народних співаків. Найвищу нагороду – Золоту Башту в категорії «співочі колективи» – отримав на ньому український фольклорний ансамбль «Добрина» з Білостока.

Одним із цьогорічних репрезентантів Підляського воєводства на найпрестижнішому конкурсі фольклору в Польщі стала білостоцька «Добрина», яка посіла одне з двох перших місць у категорії «співочі ансамблі» під час Огляду капел та народних співаків Підляського воєводства, що відбувся в травні в Курпійовському музею в Новогроді. Це вже була друга номінація на фестиваль у Казимежі – вперше «Добрина» поїхала на конкурс в 2017 році та зайняла тоді друге місце. І хоч друга премія – пристойна, величезним успіхом завершився цьогорічний виступ, під час якого «Добрина» виспівала гран-прі. Для її учасників це велика радість, оскільки Башта є символом перемоги та визнанням для найкращих виконавців.

«Я просто в захваті. Башта – це вершина нашої діяльності, того, що ми робимо, – коментує керівниця колективу Олександра Іванюк. – Вона дала нам зрозуміти, що ми йдемо в правильному напрямку, що ми добре відтворюємо традицію і передаємо її глядачам. Для нас це справді історична подія».

«Ми дуже щасливі, – додає Анна Паб'ян, учасниця гурту. – Звичайно, що хотілося здобути найвищу нагороду, але Башта це просто здійснення наших мрій».

«Добрина» з Білостока складається з молодих ентузіастів українського фольклору. Останнім часом гурт експериментує з іншими музичними жанрами, прикладом чого є спільний проєкт Олічки, тобто керівниці колективу, з білостоцьким репером Максімом. Їхня пісня «Z dobrego rodu» («З доброго роду») – це приклад того, як можна поєднати давнє з сучасним. Проте ансамбль весь час залишається вірним місцевій співочій традиції.

«„Добрина" співає пісні з Підляшшя, – говорить Анна Паб'ян. – Раніше ми співали також пісні з України, але зараз стараємося співати тільки українські пісні з нашого регіону, і це пісні з околиць Черемхи, Більська та Кліщель».

Нічого й дивного, що учасники гурту вибрали до Казимежа суто регіональні твори, які виконали зі збереженням як української говірки, так і традиційної манери виконання. Окрім того, вони відшукали у старих скринях «саяни», тобто традиційні підляські спідниці, а також поміняли сорочки – куплені в крамницях в Україні заміняли на інші з ручною вишивкою.

«По-перше, важливими є регіональні костюми, – говорить Олександра Іванюк, – адже це має бути презентація свого регіону і традиції, яка вже зникає. А по-друге, репертуар має бути різноманітним і з різних циклів року. Ми на конкурс вибрали пісню, яку виконують тільки на Підляшші – рогульку з Доброводи та нашу місцеву ліричну пісню».

Учасники колективу підкреслюють, що попри хвилювання вони старанно підготувалися до виступу. Тож не дивує такий успіх.

«Думаю, що наш виступ є дуже важливим не тільки для нас, але й для всіх ансамблів, які не співають польською мовою, – підсумовує Анна Паб'ян. – Це важливо, щоб всі побачили, що мова меншин може звучати на серйозних фестивалях і що співаючи нею можна вигравати найвищі нагороди».

Зараз у Казимежі українська та інші «меншинні» мови звучать майже кожного року, у великій мірі – дякуючи українським підляським колективам. Проте в минулому це не було таким очевидним, а виконавці, наприклад, з Південного Підляшшя перекладали пісні з «хахлацької», тобто місцевого варіанту української, на польську мову. Це помінялося в 2010 році, коли вперше по-українськи, як представниця Підляського воєводства, заспівала «Родина» з Дуб'яжина, зайнявши зразу перше місце. 12 років пізніше, в 2022-му, дуб'яжинці під керівництвом Єлизавети Томчук дочекалися в Казимежі Золотої Башти. А ще три роки пізніше їхній успіх повторив інший український колектив з Підляшшя – «Добрина» з Білостока. ●

eprasa.pl afaeaa4997

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

XV Дні українського театру в Ольштині

На сцені Театру ім. Стефана Ярача в Ольштині пройшли XV Дні українського театру, які зібрали шанувальників драматичного мистецтва. Глядачам було представлено дві вистави: мультимедійну музичну драму «Квітка», присвячену творчому шляху співачки Квітки Цісик, та комедійну оперу «Дві вистави – одна Україна», або «Наталка і Анничка», що поєднала культурні традиції сходу й заходу України. Остання завдяки сприянню місцевої влади була показана й в Кужентнику.

Обидві постановки від об'єднаних театрів з Полтави та Коломиї не тільки продемонстрували високий рівень сучасного українського сценічного мистецтва, але й стали символом національної єдності та збереження української ідентичності далеко за межами батьківщини. На цьому наголошував Степан Мігус – почесний голова Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі, який 30 років тому починав цей захід. Він підкреслив, що тут завжди йшлось про глибокі емоції – спочатку серед українців, депортованих в рамах акції «Вісла», а тепер також серед мігрантів та біженців з України.

«Саме у виставі „Квітка" ми бачили, якою сильною є туга людей за батьківщиною, котру вони з якихсь причин втратили», – відзначив Степан Мігус. Дякуючи зі сцени артистам, він підкреслив, що проведення Днів театру буде продовжуватися за двох умов: якщо громада надалі цікавитиметься таким заходом і якщо театри захочуть надалі сюди приїжджати.

Про бажання подальших зустрічей з глядачами від імені виконавців запевнив керівник Коломийського театру Дмитро Чиборак. Він поділився й роздумами про символіку українського театрального мистецтва в час війни, коли навколо гудуть сирени, тривоги, приходять «похоронки»:

«Ми не маємо права зупинятися. Ми мусимо давати віру. Україна є, є театр, і ми – непереможні».

Серед глядачів була Рената Романко з Лемборка, яка зі спектаклю про Квітку Цісик, як багато інших глядачів, виходила зі сльозами на очах.

«Реальність дуже жорстока, а у нас – величезна любов до України. Це той час, коли ми повинні всі думати так, як Квітка. Вона була у важкому особистому становищі, але робила все можливе для України – серцем, душею, розумом», – ділиться враженнями пані Рената. Зворушення не приховувала також Тетяна Нічик, родом з українського Дніпра, яка тепер живе в Оструді.

«Я переповнена фантастичними емоціями. Будучи тут, відчувається, якби була трішечки вдома. Дуже не вистачає нам українського театру, культури. Коли опиняєшся далеко від дому, розумієш, наскільки це для тебе важливо. Ми просто не могли не приїхати. Ти сидиш, слухаєш, ти – з ними разом на сцені», – говорила пані Тетяна. З групою поляків та українців вони створили в Оструді аматорський театр «Суміш».

Актори з Полтави й Коломиї, об'єднавши свої сили, предствили теж спектакль «Наталка та Анничка». Так, як в оригіналі Івана Котляревського, тут у кінці перемагає справжня любов. Протягом вистави глядачі могли насолоджуватися красою гуцульського традиційного одягу, говірки та звичаїв. Обох головних героїнь – Наталку та Анничку – зіграла Ольга Якубів. Вона майстерно відтворила силу українських жінок у любові до рідного, боротьбі з життєвими перешкодами та за власну любов. Глядачам напевно запам'ятається й Возний у виконанні Богдана Базилевича. Такої симпатичної, кумедної й гротескної «завади», яка врешті все-таки відступає перед справжньою любов'ю, більшість глядачів точно ще не бачила. ●

eprasa.pl afaeaa4997

ТЕМА НОМЕРА

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Три десятиліття зустрічей з українським театром

Про історію та значення Загальнопольських днів українського театру в Ольштині нашому виданню розповідає Степан Мігус, почесний голова Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі, ініціатор та співорганізатор цього заходу. Уже три десятиліття подія дарує глядачам зустрічі з найкращими зразками українського сценічного мистецтва.

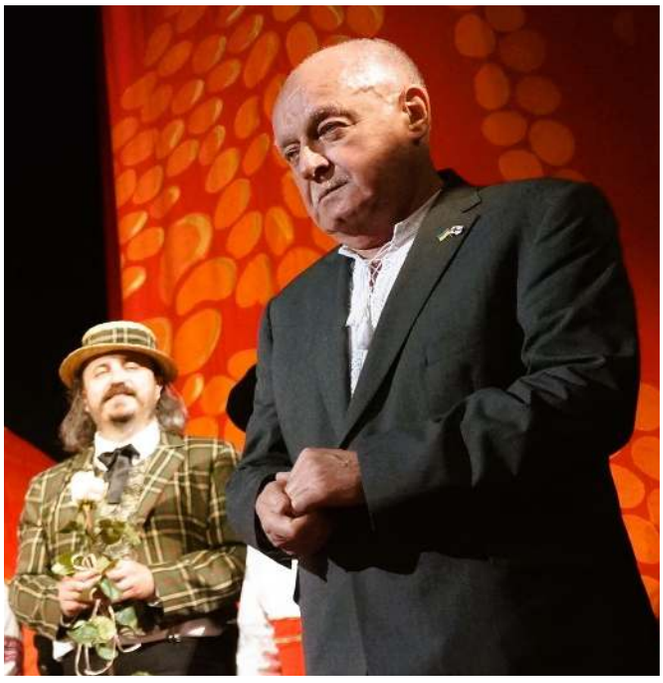

Степан Мігус (справа)

– Як виникла ідея організувати Дні українського театру в Ольштині?

– Цей захід став одним із центральних елементів нашої культурної діяльності, але не єдиним. Ще з дитячих років пам'ятаю, що українські вигнанці 1947 року на нових місцях ставили аматорські спектаклі – чи то «Наталку Полтавку», чи Шевченкову «Катерину», а також вертепи та великодні гаївки. З часом, по переселенню, цей самодіяльний український театральний рух, який був чи не в кожному селі на прабатьківських землях, почав зникати.

Уже як студент-україніст у Варшаві, захоплений столичними театрами, я ставив собі питання: «Чому ж у Польщі нічого не відомо про українське театральне мистецтво?» Якщо щось і траплялося, то суцільна «рашистська» радянщина. Десь на зламі 80-90-х років мені довелося побувати у Львові в Театрі Марії Заньковецької на виставі «Наталка Полтавка». Після захопливого спектаклю я вирішив, що, попри всі труднощі, треба запросити «заньківчан» до нас. І це вдалося: вони вперше навідались на Вармію і Мазури у 1995 році. Їхній приїзд дав початок Загальнопольським дням українського театру, бо знайшлося багато людей, які були готові підтримати цю ідею, організовуючи українські театральні дні що два роки. Триванням цього престижного заходу ми завдячуємо низці українських корифеїв театру: народному артисту України, лауреату Шевченківської премії, «заньківчанину» Федору Стригуну та його дружині, народній артистці Таїсії Литвиненко, яка нещодавно померла. Також – Богданові Березі, Михайлу Форгелю, директорам театрів у Луцьку і Тернополі, котрі, на жаль, теж передчасно відійшли у вічність, та багатьом іншим творцям української сцени.

– Які театри й вистави були представлені за ці роки?

– Усі театральні колективи показали сценічне мистецтво найвищого рівня. Мені доведеться перелічити майже всіх: Львівський театр Марії Заньковецької, волинський, тернопільський, рівненський, івано-франківський, коломийський, запорізький та інші.

Щодо вистав – не вистачить часу все перерахувати. Кожного разу театри представляли по три спектаклі: два на великій сцені й один на малій. Глядачі бачили твори Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка, Івана Котляревського, Василя Стефаника, Івана Нечуя-Левицького, Марка Черемшини, Ольги Кобилянської, Ярослава Барнича, Володимира Винниченка та інших. Особливо запам'яталися вистави «Наталка Полтавка», «Павло Полуботок», «Гуцулка Ксеня», «Спаси й помилуй», «Мати-наймичка», «Лісова пісня», «У.Б.Н.», тобто «Український буржуазний націоналіст». Гарним виставам немає меж – і цьогорічним також не буде.

Кожного разу змінюються учасники та вистави, але захоплення театральними днями триває безперервно вже понад 30 років за повних зал. Ані війна, що триває з 2014 року, ані пандемія не стали на заваді організації цього прекрасного й престижного заходу. Люди настільки звикли до цієї події, що ще задовго до її початку з тривогою запитують: «А театр буде?» І він є, і буде. Хотілося б, щоб цей

eprasa.pl afaeaa4997

захід продовжувався й протягом наступних кількох десятків років. Я переконаний, що зацікавлення українським театральним мистецтвом тільки зростатиме не лише серед українців, а й серед польських театралів. Єдине, що їх поки що стримує, – ми не проводимо спектаклів із перекладом на польську мову. Але, якщо матимемо більше ресурсів або щедріших спонсорів, можна буде реалізувати й це.

– Яке значення мають ці театральні дні для українців у Польщі?

– Про це можна написати окрему дисертацію. Насамперед ідеться про вагоме збагачення культурної пропозиції найвищого рівня. Також повернення до театральних традицій українців на всіх рівнях, про які я вже згадував, описуючи любов до театрального мистецтва спочатку в кожному селі на прабатьківських землях, а потім і на переселенні. Плекання кожної галузі рідної культури – театральної, релігійної, фольклорної, літературної, освітньої, дитячої творчості – завжди сприятиме збереженню української ідентичності. На щастя, навіть попри складні часи, все це у нас, на Вармії та Мазурах, досі є. Поки буде шанс продовжувати, існуватимемо й ми, українці. Після злочинної акції «Вісла» нам пророкували лише 20 років, а незабаром буде 80 – і ми тримаємося завдяки впертому плеканню багатогранної рідної культури та мови.

– Чи доводилося стикатися з упередженнями щодо цього заходу?

– Коли ми починали організовувати Загальнопольські дні українського театру, та навіть пізніше, доводилося чути від людей, причетних до польської театральної сцени: «Який український театр? Нічого подібного не існує!» Але вони швидко переконалися, що він існує та вартий найвищої уваги. Завдяки нашим театральним дням «заньківчани» певний час співпрацювали з режисером Адамом Ганушкевичем, Варшавським театром «Рампа», театрами в Кракові. Польські театри їздили на гастролі до Львова, Тернополя, Рівного. Були виступи в Ольштинському театрі імені Стефана Ярача, який навіть підписав договір про співпрацю з рівненською трупою. Тернопільський театр довгі роки співпрацював з Ельблонзьким, ставлячи спільні вистави. Було багато планів. На жаль, не всі вдалося реалізувати через передчасний відхід у вічність людей, котрі налагоджували цю співпрацю. Потім почалася війна. Однак сподіваюся, що незабаром усе стане на свої місця і в мирний час творчі українсько-польські зв'язки вдасться поновити.

– Що для вас означає цей захід?

– Для мене – це особливе свято. Думаю, що й для українців, які приїжджають на спектаклі не лише з усього воєводства, але й з віддалених регіонів. Про український театр у Польщі, створення української сцени говорили ще за часів існування Українського суспільно-культурного товариства. Але реалізувати цю мрію не вдалося. Своєрідною українською театральною сценою для нас став Ольштинський театр Стефана Ярача. І за це йому належить велика подяка. Сподіваюся, що й у майбутньому українські театри знаходитимуть тут прихильність.

– Чи можливе створення постійної української сцени в Польщі?

– Ідеально було б, якби в найбільш насиченому українцями польському регіоні вдалося створити постійну українську сцену. На це, наприклад, мають усі шанси перемишляни, яким українці з усієї Польщі, а також з-за кордону допомогли відбудувати Народний дім. Там уже є всі умови для театральних вистав. Однак така сцена потрібна й у нас. На сьогодні це видається неможливим. Але в майбутньому – хто знає. ●

eprasa.pl afaeaa4997

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Празник святих Петра і Павла в Хшанові

«Необхідно нам берегти дар надії»

У Хшанові 28 червня відбувся традиційний празник, у якому взяло участь більше тисячі вірян та духовних осіб. Прочани відзначали водночас три свята: Співстраждання Пресвятої Богородиці, День святих апостолів Петра і Павла, а також День Конституції України.

Традиційно празник став нагодою віддати шану отцю митрату Мирославу Ріпецькому, який у 1947 році відслужив тут перше греко-католицьке богослужіння після депортації українців у рамах акції «Вісла». Як повідомив, вітаючи прочан, парох Хшанова отець Григорій Столиця, місцеве самоврядування вже прийняло постанову, в результаті якої вулиця при церкві та майданчику отримає ім'я отця Мирослава Ріпецького.

Цьогорічну святкову божественну літургію очолив Ігор Гарасим ЧСВВ, протоігумен отців василіян у Польщі. Під час святкувань відбулося освячення води, хід процесії між хрестами, які символізують парафії єпархії, та спільна трапеза прочан і душпастирів.

У своїй проповіді отець Ігор Гарасим зосередився на кількох ключових темах: збереженні релігійної й націо-

eprasa.pl afaeaa4997

нальної ідентичності, духовному зростанні спільноти та солідарності з тими, хто був змушений покинути рідний дім через війну.

Проповідник з особливою теплотою згадував постать отця Мирослава Ріпецького, котрий формував основу церковного та суспільного життя українців у Польщі після акції «Вісла». Його місійна діяльність, екуменічна відкритість і глибока посвята справі утвердження віри та культури стали взірцем християнського служіння, що залишається актуальним і сьогодні.

Говорячи про сучасну ситуацію в Україні, отець Ігор провів паралель між болісним минулим українців, спричиненим акцією «Вісла», та нинішнім досвідом біженців, які рятуються від війни:

«Вас, дорогі сестри й брати з України, вигнало горе війни, потреба зберегти життя, надію у життя. Нас у Польщі, греко-католиків, православних, а також деяких римо-католиків, розсіяла по всій країні зловісна акція „Вісла" 1947 року».

Цей зв'язок – травма втрати дому, потреба зберегти віру, гідність і мову – став головним мотивом роздумів священника. Він заохочував бачити в паломництві до Хшанова не лише подорож до святого місця, а насамперед процес будування спільноти, що приймає одне одного в любові та взаємному прощенні. Отець Ігор наголошував, що духовна зрілість полягає не в досконалості, проте у вмінні бути терплячими до людської немочі, відкритими до потреб ближнього, готовими брати відповідальність за власні дії. Він закликав не ідеалізувати віру, натомість жити нею як покликанням і місією. Згадуючи День святих апостолів Петра і Павла, отець наголосив, що саме вони є прикладом того, як по-різному можна служити Божій справі. Один зі святих робив це через відданість церкві й спільноті, інший – через активну місіонерську діяльність і проголошення християнської свободи. Обидва апостоли, за словами священника, вчать нас смиренно виконувати Божу волю попри власну недосконалість. На завершення отець Ігор звернувся до вірян із закликом:

«Сьогодні у молитовному єднанні наших сердець, тут, у цьому місті, в Хшанові, обіймаються драма, трагедія і надія. Драма війни, що забирає життя не лише в Україні, але у всьому світу. Трагедія людей, які втратили своїх близьких, житло та безпеку. Тому необхідно нам берегти дар надії, плекати її в чистому серці, відчувати гідність нашої богоподібності. Віра у Воскреслого Христа допомагає нам у цьому».

Для прочан це місце є не просто релігійним центром, а особливим простором, де переплітаються особисті та родинні історії. Люди приїжджають сюди, щоб помолитися за своїх рідних – живих і померлих, за пам'ять про предків, які зберігали віру і культуру в складних обставинах. Той, хто вперше приїжджає до Хшанова, відкриває для себе значення цього центру. Для багатьох же паломництво не було першим, адже зв'язок із цим місцем переходить з покоління в покоління. Хтось згадує, як у дитинстві приїжджав сюди разом з батьками, як тут проходили важливі церковні події – вінчання, перше причастя, спільні святкування. Атмосфера спогадів і традицій зберігається у кожному куточку, у кожній сімейній історії. Відчуття спільноти та її зв'язок з минулим залишаються дуже сильними.

Паломники розповідали про те, що їхні громади зараз не просто існують – вони живуть, розвиваються і будують майбутнє. Ювілейні дати парафій, реставрації церков, плани на встановлення нових хрестів і побудову споруд свідчать про живу та динамічну релігійну спільноту, яка зберігає свою ідентичність, культурну спадщину. Так є хоча б у випадку парафії в Орнеті, котра відзначає своє 30-річчя. Віряни та парох отець Роман Стороняк біля хреста своєї парафії у Хшанові зробили останнє фото, бо з нагоди ювілею буде встановлено новий. Отже, громада живе, молиться, будує і розвиває. ●

eprasa.pl afaeaa4997

ІСТОРІЯ

Леся САМЧИНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Як українець зробив «бджолину» революцію

Україна споконвіку славилася своїми медовими угіддями, століттями була і лишається нині однією з провідних медоносних країн Європи. Корені українського бджільництва сягають глибокої давнини. У часи Київської Русі бджільництво, яке тоді називалося «бортництвом», було одним з головних видів господарської діяльності. В ті часи мед і віск добували з бортів – дупел дерев, де селилися дикі бджоли. Українські ліси були сповнені таких «живих вуликів». Щоб дістатися до бджолиних гнізд, бортникам доводилося високо вилазити на дерева за допомогою спеціальних мотузок. Цей промисел був небезпечним, але й дуже прибутковим.

У 14-16 століттях дике бортництво стало «одомашнюватися»: бджолярі переносили колонії диких бджіл ближче до своїх осель у перші примітивні вулики – видовбані колоди або дупла пнів, які отримали назву «дуплянки». Так контролювати бджіл і збирати мед стало зручніше, і вже можна було створювати перші пасіки.

Протягом 17-18 століть бджільництво в Україні набрало широкого розмаху. На пасіках працювали цілі родини бджолярів. Мед був головним товаром для торгівлі, а також незамінним підсолоджувачем і лікарським засобом, а віск слугував основним матеріалом для свічок – єдиного на той час джерела світла.

Кінець 18 століття став новою ерою у бджільництві – зростаюча потреба у меді та воску створили підґрунтя для майбутніх інновацій. Саме на цьому тлі й з'явився Петро Іванович Прокопович – геніальний український пасічник, чий винахід у 1814 році став тим переломним моментом, що змінив усю історію європейського бджільництва.

10 липня 1775 року на невеликому хуторі біля села Митченки поблизу Батурина, що на Чернігівщині, народився хлопчик, якого назвали Петро. Його батько, Іван Прокопович, був звичайним дрібним шляхтичем, а мати, Тетяна Прокопович, походила з роду козацької старшини Шираїв. Малий Петро був допитливим і мав схильність до точних наук, що вирізняло його з-поміж однолітків. Початкову освіту хлопчик здобув у сільській школі, а 1786 року вступив до престижної Києво-Могилянської академії – тодішнього осередку просвітництва, де панував дух свободи та наукового пошуку. Навчання давалося йому легко, він заглиблювався в різноманітні дисципліни, але особливий інтерес виявляв до природничих наук та математики. Досконало вивчив німецьку, французьку, польську, угорську, грецьку й латинську мови.

Закінчивши академію, Петро, за наполяганням батька, вступив до військової школи Переяславського полку й відслужив у війську чотири роки. Однак армійське життя було чужим його натурі, тож у 23 роки він подав у відставку і у 1798 році повернувся до рідних Митченок. Рішення сина глибоко розчарувало батька – той вигнав його з дому й позбавив спадщини.

Засмучений Петро відправився погостювати до свого молодшого брата, який тримав пасіку. Бджільництво так припало до душі Петру, що він прийняв рішення теж стати бджолярем. На заощадження, отримані під час служби, юнак купує три десятини землі на хуторі Пальчики і 37 вуликів. Зводить собі скромну дерев'яну винокурню, в якій і живе першим часом. Розпитує досвідчених бджолярів що й до чого, самостійно видовбує дуплянки для бджіл, вивчає життя й біологію бджолиних сімей, спостерігає за ними, аналізує побачене і все записує у щоденник. На зекономлені кошти купує іноземні журнали з бджільництва й крок за кроком набуває досвіду.

Такий кропіткий підхід до справи, працьовитість і наполегливість швидко дали плоди – пасіка молодого бджоляра швидко росла і через 8 років налічувала 580 вуликів. Однак Петро Прокопович не був звичайним пасічником, який збирав і освоював досвід попереднього покоління, він був дослідником. Годинами спостерігав за бджолами, вивчав їхню поведінку та інстинкти, їхню надзвичайну організацію. Петро був переконаний, що тогочасні традиційні методи бджільництва, які полягали у знищенні частини вулика та бджіл задля видобутку меду, є варварськими та економічно невигідними. «Бджола – то Боже створіння, і треба до неї ставитися з повагою», – часто повторював він.

«Вуликова» революція

Глибокі спостереження та прагнення гуманізувати бджільництво привели його до геніальної ідеї. Прокопович шукав спосіб, як збирати мед, не руйнуючи бджолиного житла. Він розумів, що бджолам потрібен простір, де вони могли б вільно будувати стільники, але при цьому ці стільники мали бути доступними для огляду та вилучення меду без шкоди для бджіл. Після багатьох років експериментів, проб і помилок, у 1814 році він створив розбірний рамковий вулик, всередині якого була дерев'яна рамка, в яку бджоли будували стільники, і яка легко виймалася з вулика. До цього часу пасічники використовували дуплянки – нерозбірні вулики, де бджоли будували стільники довільно. Щоб витягти мед, доводилося руйнувати весь стільник, що призводило до загибелі великої кількості бджіл і значно ускладнювало догляд за ними.

Винахід Прокоповича був простим, але виявився справжнім проривом для пасічників. Це дозволило пасічникам оглядати бджолині сім'ї без руйнування гнізда, вилучати мед без знищення стільників, контролювати роїння бджіл.

Прокопович не тільки першим у світі винайшов повноцінний розбірний рамковий вулик, а й розробив цілісну систему вулика з магазином, де бджоли відкладали мед окремо від розплоду, що було абсолютною новацією. Його винахід був запатентований 1814 року і фактично став початком нової ери у світовому бджільництві, зробивши це ремесло більш гуманним, ефективним та доступним.

Американський винахідник у сфері бджільництва Рут Амос і сучасник Прокоповича високо оцінював його винаходи й зазначав, що український пасічник використовував методи, які далеко випередили час. Сьогодні рамкові вулики використовують бджолярі по всьому світу.

Школа бджільництва

Петро Іванович усвідомлював, що його відкриття матимуть значення лише тоді, коли їх переймуть інші. Тож у 1828 році у своєму рідному селі неподалік Батурина він за-

eprasa.pl afaeaa4997

снував першу в Російській імперії та Східній Європі Школу практичного бджільництва, особисто облаштувавши класну кімнату, пасічний двір і пчільню.

Це був не просто навчальний заклад, а справжній науково-практичний центр: приїжджали на навчання не тільки звичайні селяни, які хотіли стати пасічниками, сюди за новим досвідом їхали бджолярі-спеціалісти з усієї Російської імперії та Європи – Чехії, Угорщини, Італії, Німеччини, Польщі, Швеції. Саме Прокопович розробив бджолярську термінологію для Східної Європи. Багато з його праць актуальні й сьогодні.

Ба більше, це була перша і єдина школа в Російській імперії, де навчання велося українською мовою. Петро Іванович особисто викладав у школі понад 25 років, передаючи учням свій величезний досвід. Плата за навчання була символічною. Приймалися всі бажаючі віком від 16 до 40 років. Учні жили і працювали на пасіці Прокоповича, переймаючи всі тонкощі бджолярської справи: будову вулика, біологію бджолиної сім'ї, лікування хвороб, культивацію медоносних рослин. Окрім бджільництва тут навчали садівництву, городництву, вирощуванню винограду та квітникарству.

А для неписемних селян бджоляр викладав арифметику та грамоту за самостійно розробленою 2-тижневою методикою ліквідації неписемності. Загалом Прокопович був противником кріпацтва, його щиро турбувала доля простих людей і він наполягав на важливості їхньої освіти. За це місцеві поміщики дорікали йому, що він надто панькається з селянами.

Слава та визнання

Прокопович швидко став знаменитістю: до нього у гості приїздили і знані митці та науковці – Микола Костомаров, Михайло Максимович. В 1843 році школу Петра Івановича відвідав Тарас Шевченко. Він був вражений пасікою батуринського бджоляра. Гостюючи тут, поет намалював начерк картини «На пасіці», на якій зобразив ймовірно самого Прокоповича, який робить вулик, разом з доньками.

Петро Прокопович не лише навчав, а й активно публікував власні роботи з бджільництва, популяризуючи свої ідеї та винаходи – світ побачили понад 60 його статей у вітчизняних та закордонних провідних виданнях того часу. Його праці перекладалися багатьма мовами і знайшли відгук у бджолярів всього світу. Найвідомішими з-поміж них були «Записки про бджільництво», «Грамота пасічника».

Слава про бджільництво в Пальчиках ширилася далеко. Батуринщина на той час стала визнаним осередком бджолярської справи. Пасіка Прокоповича у різні роки налічувала до 10 000 бджолиних сімей, що було неймовірною цифрою на той час. Якось пасіку відвідав імператор Микола I, після чого було укладено угоду про поставки меду до царського двору. Прокопович став почесним членом Московського товариства сільського господарства, отримав срібні й золоті медалі, а також орден Святого Володимира IV ступеня. Після такої «царської милості» Петро Іванович вирішив попросити імператорського дозволу заснувати власну друкарню в Пальчиках, аби видати свою книгу «Записки о пчелах». Не отримавши дозволу, Прокопович залишив рукопис неопублікованим, бо остерігався, що редагування непрофесіоналами змінить зміст.

Що цікаво, Прокопович був надзвичайно талановитим винахідником не тільки у сфері бджільництва. Він власноруч удосконалив плуг, воскобійню та створив хлібозбиральну машину. Вивчав цілющі властивості рослин, завозив та вирощував виноград різних сортів.

Буденне життя

Попри чималі статки (понад 20 тис. рублів щорічного прибутку), мешкав Петро Прокопович з родиною у дерев'яному будинку поряд з пасікою, проводив дні серед вуликів у спостереженнях, особисто виготовляв рамки. Він був глибоко віруючою людиною, що знайшло відображення в його етичних принципах і повазі до природи. Незважаючи на постійні експерименти, він завжди прагнув не нашкодити бджолам, а створити для них оптимальні умови існування. «Бджола – то взірець працьовитості», – любив повторювати Прокопович, і сам був втіленням цієї мудрості.

Був одружений з Параскою Шалай. Мав сина Степана та двох доньок – Ганну і Катерину. Малий Степан цілими днями ходив хвостиком за батьком, тож не дивно, що у дорослому віці продовжив родинну справу. А Катерина вийшла заміж за колишнього учня батька – бджоляра Федора Заломова, який згодом став правонаступником у керуванні Школою бджільництва.

Спадщина, яку важко переоцінити

Помер бджоляр 3 квітня 1850 року на своєму хуторі у віці 74 років й був похоронений у родинному склепі. Школа Прокоповича діяла і після смерті батуринського бджоляра, підготувавши за цей час майже тисячу висококваліфікованих пасічників. 1879 року раптово помер син Прокоповича Степан, який опікувався школою після смерті батька, і царський уряд наклав арешт на все шкільне майно. Школу фактично було пограбовано – зникли вулики, рукопис неопублікованої книги Петра Прокоповича, його портрети і навіть були зрубані та вивезені родинні липи. Імперська влада не пробачила українському бджоляру та винахіднику те, що він притримувався національно-демократичних ідей, любив і шанував усе українське. Після революції 1917 року був знищений і маєток Прокоповичів, відтак зник без вісти й особистий архів Петра Івановича (листи, бібліотека та інші документи).

Проте наукові здобутки українського бджоляра не були знищені. Його винаходи та праці стали основою бджільництва у всьому світі. Завдяки його розробкам, німецький пасічник Йоганнес Мерінг винайшов штучну вощину, а чеський бджоляр Франц Грушка створив медогонку – пристрій для вилучення меду з рамок. У 1851 році технологія рамкового вулика Прокоповича з'явилась і у США.

Значення спадщини Прокоповича для України є колосальним: він став справжнім революціонером у царині бджільництва, модернізувавши і заклавши її наукові основи, що дозволило Україні стати одним з провідних центрів світового бджільництва. Завдяки йому це ремесло перетворилося на наукову галузь, значно збільшилось виробництво меду та інших продуктів бджільництва. Його винахід – рамковий вулик – кардинально змінив підхід до вирощування бджіл та збору меду. Також Петро Іванович залишив по собі цілу філософію поводження з бджолами: ідеї про дбайливе ставлення до бджолиної родини лягли в основу сучасної апікультури.

Сьогодні ім'я батуринського бджоляра вшановують в Україні та за її межами. ООН занесла його до найвідоміших людей планети. На його честь названо Український інститут бджільництва, вулиці багатьох міст України, встановлені пам'ятники, а в рідному Батурині діє Музей бджільництва імені П.І. Прокоповича.

Його спадщина і сьогодні продовжує жити у кожному вулику, що стоїть на українській землі, у кожній краплі запашного українського меду, що символізує працьовитість, винахідливість та багатство нашої нації. ●

eprasa.pl afaeaa4997

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Мирний мире, де єси?

Наша мова єст непроста, кєд чужому, необізнаному з лемківскым, повіме, же глядаме мира в мирі, то може подумати, же глядаме масла в масьлі, або, же бесіда наша єст о масьлі масьлянім. Хоц істинного мира в мирі глядат купета люди, а його приходу ждеме не лем мы, то найти го не годен нихто. Не знаме ани, як долго ищы треба го іскати. Хоц то не блиха, та нихто не годен повісти, коли приде, ани одкале го ся мож сподівати. Циж то не чортівска робота? Хыбаль сам рогатий накрил мирний мир своім хвостиком. Чортівскє насіня цілого сьвіта лучыт ся зо своім начальством, сідящым в москві, и стає до маштабной борбы з добром. Змагат ся, але не перемагат, за што треба дякувати Богу, та и за то, же невірующых в перемогу Украіны з дня на ден стає штораз то менше и менше. Єднако шыріня ся того роду знаня, аджи медже росиянами, не зменшат напругы болю и страха. Як тремтіли вшыткы, так тремтят, та як сме выглядали мира в мирі, так фурт го выглядаме, як спраглий воды на пустині, а він як не приходил, так не приходит.

Президент елект могутньой краіны од глони війні пальчыком грозит

Трамп гучні заповідал, же, як лем президентом стане, то спровадит мир на украінску землю, маштабном війном гноблену од лютого 2022 р. Мало быти раз два, та дуже люди товды повірило, же мир в Украіну приде за справом Гамерикы. Но и де діла ся мудріст мудрих того сьвіта? Пішла спати, бо сьвіт хыбаль до голови взял си номен омен руску пословицю, бесідуючу, же: Вечер ранком мудрішшым стає. Зато од січня сьвіт пережыват емоцийний ролекостер – смотрячы, же так повім, на гамерицку ваньку встаньку. Нераз неєдны юж голосили, же мир видно юж на горизонті, вшыткым вказували го пальчыком, але мир на Украіну як не приходил, так не приходит. Все наглі счезал з горизонта – ничым рання мгла, будущы ищы барз далеко од Украіны. Видно лем в росиі вечер ранком мудрішшым стає, а може и в нас тіж, але невеликый чловечок з москвы мирний мир скоро на свою сторону перетігат и на глухо зас заперат го в москальску клітку. Лемко бортаком не єст, омудріли аджи липняне, котры давно тому місяць хотіли до міха зімати. Мы, кєд в суспільным жытю робиме новий крок, то зо заду головы фурт маме прадідівску пересторогу – Без Бога ани до порога. Лемко до гнеска лем Богу вірит, не слухат ся ани жадного радийя, ани ниякого так ци сяк мудрого пуделка з кольоровыма образками. Мы маме над собом лем Бога, а Гамерикане мают ищы президента, Полякы тіж. Тепер в нас зас настає такий як в Гамериці (лем половына народа го шанує). Колиси мали сме президента барз подібні надутого до гнешнього гамерицкого, тіж вшытко найліпше знал, та на вшыткым ся знал (польскый ищы фурт в кляпі Богородицю носил). Він барз подібні бесідувал, як сес гнешній з-за океану, тіж сесе и тамто передвыджал. Пак повідал, же біда в тім, же нарід його мудрістьом не хотіл ся хоснувати. Так по правді то мало хто мал довіру до нього, смотрячых на нього як на Бога было недуже. Аджи они знали, же то не чловек знающый вшытко о вшыткім (хотіл, жебы вшытко в крамницях потуніло о 100%).

Мирного мира фурт не можеме найти, бо, на жаль, не лем росияне Бога ся не боят, не бракує и іншых народів, творящых своіх божків, и идучых за нима як теля за коровом. Більшіст люди в тых народах сама не потрафит в жытю си радити, хтоси мусит нима кєрувати. рускы за московскым «царьом» лізут як цьми до огня, повірили вожджу, же там ясно и тепло, же кєд дійдут до нього, будут вільны и вічно щасливы. Кєд першы горят, а тым зо заду стає ищы яснішше и теплішше, думаня не влучыт ся, бо го не є. Кєд аджи в дакого музґ ся влучыт, то завернути юж не годен, бо крильця все горят першы, а на піше вернути ся не даст. Діє засада замахового колеса, маса такых як він (ищы більше запеклых) несе го стисненых и зєднаных зо собом.

Трамп в грудни обіцював, же як президентом стане, то війну раз два звяже, а тых, котры єй розпутали, в глухый кут зажене. Не вірил єм, же то буде скоро, але думал єм історичні. Гамерика 6 квітня 1917 р. приступила до І Сьвітовой війны, війна ся раз два закінчыла. Подібні было з другом (по *Pearl Harbor* – 7 грудня 1941 р.), але товды юж кус довше треба было ждати на мир. Хоц Гамерика справді єст велика и могутня (то наймогутнішша страна сьвіта), але з дня на ден війну тяжко закінчыти, тым більше, же в гнешній війні о Украіну иде о быти або не быти єдной або другой стороны сесого мілітарного конфлікта. Війна, котру президент Гамерикы раз два хотіл закінчыти, коликы на голові му теше, та новы воєнкы то ту то там завязує. Што з того, же на меншу скалю и подальше, як рикошетом бют и по нас. Гнешній сьвіт помаціцькы на нашых очах стає ся малым селом, Чеслав Мілош писал о тім так: Земля то зеренце – справді нич більше / А іншы зернятка – плянеты и зьвізды (Чеслав Мілош, Приповідка о маку). Мы фурт смотриме на Украіну и вызераме в нєй мира ничым дощу на спеці, як зимом сходу теплого весняного сонця, а ту не лем кінця сесій війні не видно, а ищы новы конфлікты фурт то ту, то там почынают горіти. Мир приде як злодій, не знати коли, лем Бог знає. Мир приде, адже готуйме ся до нього.

Не будме трепетином и не дайме ся темряві

Трепета – то лемківска назва осикы, дідове так єй назвали, бо на нєй фурт листя ся трепоче, хоц вітру не є. То барз старе слівце, Болгаре трепету зовут – трепетликом. Не будме трепетами ани трепетином (адже земльом на якій росне сама трепета), но бо ищы николи нихто власным страхом не перегнал чужынців з рідной землі. Не бійме ся, бо ворог власно того од нас жде. Од страху чловек коломутніє, а товды труднішше найти в собі сьвітлу думку и лацнішше попасти на зашмареный на нас гачык. Темряву не мож розогнати ищы більшом темрявом, то лем в математиці два мінуси дадут плюс, в жытю такого не досьвідчыш. Темряву темрявом не лем же не побореш, а взміцниш єй, справиш, же єй челусты станут ищы чорнішшы, адже страшнішшы. Євангелист, св. Матвій, бесідує о тім так: Якщо ж світло, що є в тобі, стане темрявою, то яка страшна буде там темрява! (Мт. 6, 23). Адже темряву мож розогнати лем сьвітлом, кєд неє го в нас ани коло нас, кєд руком не намацяме жадной сьвічкы, то не значыт, же настал юж час на рваня волося з головы. Спокійні сідме и не отчаянно жийме та мира ждийме.

Далі буде

eprasa.pl afaeaa4997

43. 18-20.07 2025

Łemkowska Watra w Zdyni

Лемківска Ватра в Ждині

Mnohaja lita!

Многая літа!

zagrają:

Zazula
Horpyna
Calibri Gang
Lemkus
GG GulayGorod
Nadija

заграют:

Зазуля
Горпина
Калібрі Ґенґ
Лемкус
GG ГуляйГород
Надія

ORGANIZATOR

DOFINASOWANE ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA

PATRONAT HONOROWY
WOJEWODA MAŁOPOLSKI

DOTACJA CELOWA W RAMACH DZIAŁALNOŚCI NA RZECZ MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH ORAZ JĘZYKA REGIONALNEGO
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

DOFINASOWANE ZE ŚRODKÓW MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO POCHODZĄCYCH Z FUNDUSZY PROMOCJI KULTURY
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

PROJEKT ZREALIZOWANO PRZY WSPARCIU FINANSOWYM WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
KULTURALNA MAŁOPOLSKA

WSPÓŁPRACA
NIKiDW

WSPÓŁORGANIZATOR
GORLICE
KRAKÓW AIRPORT
Muszyniankа

PATRONATY MEDIALNE
Radio Kraków
TVP3 KRAKÓW
Gorlice.tv
Gazeta Krakowska
Barpa
radio lemko.pl
Nowe Gorlice

eprasa.pl afaeaa4997

РЕЦЕНЗІЇ

«Назавжди-назавжди» (Forever-forever) – драма. Режисерка: Анна Бурячкова. Сценарій: Марина Степанська, Анна Бурячкова. У головних ролях: Аліна Чебан, Захар Шадрін, Артур Алієв, Єлизавета Цілик, Дар'я Жихарська. Виробництво: Україна, Нідерланди, 2023 рік. Тривалість – 107 хв.

Леся КОРОСТАТЕВИЧ

Відтінки юності

Події фільму розгортаються в Києві 1998 року – у періоді, що все частіше стає предметом осмислення в сучасному українському кінематографі. Останні роки ми спостерігаємо за цілою низкою стрічок, що звертаються до 1990-х як до символу змін, травм і пошуку нової ідентичності. «Назавжди-Назавжди» логічно вписується в цю тенденцію, однак обирає шлях розповіді про інтимний, особистий досвід. Пізні 90-ті в Україні – це роки соціальних змін, бідності та руйнування цінностей. У таких умовах підлітки часто залишалися без підтримки, змушені самостійно орієнтуватися у світі, який не пропонував їм чітких орієнтирів. Світ дорослих був зайнятий виживанням у нових обставинах, тому це молоде покоління шукало свої способи як пристосуватися до цих змін. Власне таку покинутість та процес дорослішання в 90-х і фіксує цей фільм.

Кінокартина фокусується на житті кількох старшокласників, головна героїня фільму – п'ятнадцятирічна Тоня, яка переходить до нової школи після травматичних подій, а саме сексуального насильства. У новому середовищі вона поступово знаходить друзів, долучається до ровесників. У їхньому спілкуванні відчувається постійна зміна настроїв, химерний баланс – між дружбою, агресією і суперництвом. Тоня намагається адаптуватися, бути «своєю» в новій групі, проте це відчуття приналежності виявляється дуже умовним та хитким в такому оточенні. Намагання Тоні адаптуватися до нової групи знайомих – однокласниці Лєри, її брата Сані та Журіка – це скоріше поверхневе пристосування до складної реальності. І саме так часто виглядає підліткове життя після травми: замість зцілення відбувається заміщення – новими враженнями та експериментами. Про травматичні події не прийнятно розмовляти, їх замовчують.

Тоня – персонаж складний і неоднозначний. Вона може не викликати миттєвої симпатії чи повного розуміння. Проте саме ця невловимість робить її живою. Після пережитого насильства вона ніби вчиться заново існувати – в новому класі, серед нових людей, у новому мікросвіті, а радше в мікрорайоні. У цьому контексті важлива тиша – сцени, де герої просто мовчать, спостерігають, дивляться на себе, наприклад, в дзеркало. Це дозволяє нам відчути, що процес переживання триває, хоча й не завжди помітний.

Фільм доволі символічний. Наприклад, заняття Тоні плаванням можна зрозуміти не лише як частину її побуту, а й як метафору. Вода – середовище, де можна втекти, розчинитись або сховатися. Та й її прізвисько «Хлорка» також може асоціюватися з ніби спробою очиститися від того, що болить, що залишило слід. Цей символічний підхід простежується і в назві стрічки – повтор «Назавжди» ніби натякає на зацикленість, на те, що травма або досвід можуть закріпитися у свідомості назавжди.

Герої фільму намагаються шукати свій спосіб як жити. Їхні стосунки сповнені суперечностей: водночас ніжні й жорсткі, щирі та руйнівні. Особливо варто відзначити, як стрічка передає динаміку між головною героїнею Тонею та хлопцями – Журіком і Санею. Це не «любовний трикутник» у класичному сенсі – це радше спроба знайти свою роль в оточенні, дізнатися щось про себе через емоції, спілкування з іншими. У фільмі майже відсутні дорослі та взаємодія з ними. Єдина сцена конфлікту Тоні з матір'ю – коротка та поверхнева. Батько в кадрі взагалі не з'являється. Але це рішення виглядає усвідомленим: це підкреслює, що дорослість тут – умовна. Головні герої мусять самі шукати шлях, навіть якщо вони не готові до цього.

Атмосфера фільму заслуговує окремої уваги. Тут немає однозначних відповідей, натомість акцент зроблений на атмосфері – вона часом гнітюча, часом напружена. Камера часто фіксує героїв збоку, залишаючи їх сам на сам із емоціями. Кольори стрічки – холодні, приглушені. Панельні багатоповерхівки, довгі коридори, глухі подвір'я створюють відчуття закритості, що підсилює гнітючий настрій. Бурячкова тонко передає атмосферу пізніх 90-х – не тільки через побутові деталі, як-от одяг, музика чи міські пейзажі, а передусім через настрій. Це період, коли молодь формувала свою ідентичність без чітких опор. У світі без визначених правил, підтримки чи дорослих моделей вони були змушені шукати відповіді самотужки – або взагалі обходитися без них.

Кінострічка показує також насильство – фізичне, сексуальне, психологічне, воно стає звичною частиною взаємодії. Це не означає, що фільм виправдовує чи нормалізує таку реальність – радше він фіксує стан, в якому підлітки вимушені розбиратися з складними питаннями самостійно.

Також операторська робота та музичний супровід заслуговують окремої уваги: поєднання ручної камери з фрагментами статичних кадрів допомагає відчути ритм життя героїв – уривчастий, іноді хаотичний, але завжди насичений. Темно-сірі та зеленуваті відтінки передають настрій кінця 90-х – періоду тривоги та пошуку. Також повертають у 90-ті саундтреки, в яких звучать «Океан Ельзи», Ірина Білик.

Така багаторівнева побудова фільму – від сюжетної до емоційної – формує цілісний досвід занурення у внутрішній світ героїв. Уся стрічка побудована на балансі між зовнішнім і внутрішнім. Фінал залишає простір для роздумів і не дає очевидного завершення. Це радше фіксація миті, в якій героїня, попри все, демонструє готовність далі протистояти оточенню та неідеальній реальності. Можливо, саме такий стан і є найближчим до правди. Адже дорослішання – це не точка, а процес: пошук, спроби, помилки, після яких все починається знову. ●

eprasa.pl afaeaa4997

3 червня 2025 року у Ґданську помер

Андрій Ментух

видатний український художник, людина, яка все своє життя присвятила мистецтву, культурі та служінню українській ідентичності, попри випробування долі та політичні переслідування.

Він народився 11.12.1929 в селі Карові на Сокальщині. У 15 років, рятуючись від радянських репресій, утік на Закерзоння. Але внаслідок операції «Вісла» (1947 р.) був переселений на Ольштинщину, звідки на велосипеді дістався до Ґданська. Там здобув мистецьку освіту: закінчив середню художню школу в Ґдині та Вищу школу мистецтв у Ґданську (1959 р.), де згодом викладав до 1990 року, виховавши покоління польських художників.

З початку 1950-х був активним діячем української громади в Тримісті. Польські спецслужби переслідували його до 1984 року за «український націоналізм». Незважаючи на це, створив сценографію до Фестивалів української культури в Сопоті, малював портрети Шевченка, Франка, Лесі Українки, оформив 5 випусків «Українських календарів», безоплатно зробивши понад 70 робіт, з них 41 – портрети гетьманів, поетів і різних діячів.

У 1989 році вперше виставився в Україні на бієнале «Імпреза» в Івано-Франківську, де став співголовою журі. Очолив також 2-ге та 3-тє бієнале (1991 р., 1993 р.).

Організував і взяв участь у десятках виставок по всій Україні: Київ, Львів, Хмельницький, Одеса, Харків, Черкаси, Канів, Дніпро. Його виставку у 2005 році у Києві відвідав президент України Віктор Ющенко.

Лауреат премії ім. Василя Стуса, почесний член Спілки художників України. Заснував стипендію свого імені – місяць перебування в його майстерні в Ґданську для талановитих митців з України.

Більшість картин Андрія Ментуха – в Україні. Три найкращі передано до Національного музею в Києві. Сам художник казав: «До Польщі їх назад не повезу».

Автор визначає свій стиль як фігуральний, у котрому центром уваги є Людина. Її постать виходить на перший план: «На кожній картині є люди, люди, і ще раз люди. Є людина, є обличчя, і на кожній картині якась людська проблема».

У 2012 році Андрій Ментух отримав Нагороду мера Ґданська в галузі культури за свою творчу діяльність та розвиток української культури.

В останні роки свого життя він все ще працював, створюючи зображення за допомогою комп'ютерних технологій.

Церемонія поховання бл.п. Андрія Ментуха відбудеться на рідній землі, в Україні.

Висловлюємо щирі слова співчуття дружині Астрід, синам Андрієві та Павлові, рідним, близьким, учням і всім, хто знав і цінував Андрія Ментуха.

Світла пам'ять Митцеві, який своїм талантом і відданістю служив українській справі – тихо, гідно і безкорисливо!

Управа Поморського відділу
та ґданського гуртка ОУП

ЛЮБАЧІВЩИНА ЗАПРОШУЄ! Пам'ятаймо про стежки, якими ходили наші предки

2.08.2025 (субота):
10.00 – панахида на цвинтарі в Старому Люблинці,
11.00 – Служба Божа в церкві в Новому Люблинці, а опісля панахида на цвинтарі.
3.08.2025 (неділя):
11.00 – Служба Божа в церкві в Жукові, потім панахиди на цвинтарях в Жукові, Горайці та Новому Селі.
Хто не зможе поїхати, нехай передасть свою лепту на впорядкування цвинтарів чи ремонт церкви особам, які поїдуть, або перекаже на рахунок:
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu, ul. T. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl
nr rachunku 50 1600 1462 1838 9708 6000 0006 З допискою: **darowizna na cele statutowe – Lubliniec**.
Церкви та могили на Любачівщині чекають на нас! Більше інформації в Олени Комар, тел. 502 168 247

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1700 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl afaeaa4997

Marcin **GACZKOWSKI**
Lothar **QUINKENSTEIN**
Aneta **PRYMAKA-ONISZK**
Tomasz **SZERSZEŃ**
Maciej **PIOTROWSKI**
Inga **IWASIÓW**
Anna **WANDZEL**
Dorota **BORODAJ**
Weronika **KOSTYRKO**
Paweł **RESZKA**
Monika **SZNAJDERMAN**
Andrzej **STASIUK**
Kuba **BENEDYCZAK**
Małgorzata **LEBDA**
Eliza **KĄCKA**

FESTIWAL LITERACKI

MIASTO Z RZEKĄ / МІСТО З РІКОЮ

ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

Małgorzata **REJMER**
Witold **SZABŁOWSKI**
Grzegorz **KASDEPKE**
Justyna **BEDNAREK**
Andrzej Marek **GRABOWSKI**
Katarzyna **RYRYCH**
Анастасія **ЛЕВКОВА**
Петро **ЯЦЕНКО**
Євгенія **КУЗНЄЦОВА**
Андрій **ЛЮБКА**
Марічка **ПАПЛАУСКАЙТЕ**
Тамара **ГОРІХА-ЗЕРНЯ**
Мирослав **ЛАЮК**
Олена **ШЕРЕМЕТ**
Ольга **КУПРІЯН**
Галина **ВДОВИЧЕНКО**

14/15/16/17
sierpnia / серпня
PRZEMYŚL
ПЕРЕМИШЛЬ

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

Dom Ukraiński w Przemyślu
Związek Ukraińców w Polsce
Oddział w Przemyślu

eprasa.pl afaeaa4997